

НАУКОВО-ПРАКТИЧНА ТРИБУНА

SCIENTIFIC AND PRACTICAL ROSTRUM

Александров В'ячеслав Михайлович

к.ю.н., доцент кафедри загальновійськових та правових дисциплін
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
(Україна, м.Харків)

НЕДЕРЖАВНИЙ СЕКТОР БЕЗПЕКИ ЯК ФАКТОР ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Сьогодні українське суспільство буде своє майбутнє у світі, який динамічно розвивається. Радикальні соціально-економічні зміни в країні викликали суттєві зміни суспільних відносин, які пов'язані із забезпеченням державою національної безпеки. У зв'язку з цим, актуальним є питання забезпечення безпеки суспільства не тільки державними правоохоронними органами, але й структурами, які відносяться до недержавного сектору безпеки.

В Україні прийняті Закон України від 19.06.2003 р. «Про основи національної безпеки України», Закон України від 22.03.2012 р. «Про охоронну діяльність», Стратегія національної безпеки України «Україна у світі, що змінюється»: затв. Указом Президента України від 12.02.2007р № 105 (в редакції Указу Президента України від 08.06.2012 р. № 389/2012), Постанова КМУ від 11.02.2013 р. «Про затвердження переліку спеціальних засобів, придбання, зберігання та використання яких здійснюється суб'єктами охоронної діяльності», але на сьогодні ці нормативно-правові акти не в повній мірі відповідають євроінтеграційним процесам, що відбуваються в державі.

У багатьох країнах Заходу сьогодні все більше уваги приділяється організації та забезпеченню системи комплексної безпеки держави, бізнесу, суспільства та окремої людини. Саме недержавні охоронні структури грають в цьому питанні важливу роль.

На погляд західних теоретиків та практиків, тенденція широкого використання комерційних структур безпеки має перспективу та у подальшому буде розвиватися.

Останнім часом, такі світові демократичні держави як США, Канада, Великобританія, Німеччина, Франція з питань забезпечення правопорядку та безпеки спираються не тільки на державні правоохоронні органи, але й на приватні детективні та охоронні агентства. Їх діяльність має організаційно-правове та наукове забезпечення, при якому ефективно працюють механізми державного регулювання, контролю та взаємодії держави з приватним сектором безпеки. Такий підхід забезпечує контролюючі функції зі сторони держави, зміцнення національної безпеки в цілому.

Вказані структури залучаються до роботи з попередження правопорушень, слідчо-пошукової діяльності, вивченню різних аспектів у боротьбі з правопорушеннями та мають значний вплив на запобігання злочинності. Таким чином, держави надають можливість своїм громадянам обирати різноманітні системи безпеки із залученням як державних структур (правоохоронних органів), так і представників приватного сектору безпеки (приватних охоронців, охоронників, приватних детективів тощо).

Національна безпека держави складається з двох систем: державної системи національної безпеки та недержавного сектору безпеки. Державну систему національної безпеки суттєво

доповнює недержавний сектор безпеки, який має своїм призначенням надійний захист особи, суспільства, держави від можливих небезпек та загроз. Тому недержавний сектор безпеки, поряд з правоохоронною системою держави є важливим фактором попередження злочинності, тероризму, забезпечення суспільної безпеки.

Відмінність державної системи забезпечення національної безпеки від недержавного сектору безпеки міститься у тому, що державна система забезпечення національної безпеки створюється за ініціативою держави і зводиться до захисту інтересів, насамперед, держави, складові її діяльності обмежені цілями, завданнями та функціями, які покладені на них у відповідності до вимог законодавства.

Що ж стосується недержавного сектору безпеки, тойого сутність зводиться до захисту прав та свобод громадян, інститутів громадянського суспільства, оскільки недержавний сектор безпеки формується з ініціативи громадян для захисту приватних інтересів особи, приватних підприємств як від злочинних посягань, так і від незаконного втручання в їх діяльність з боку держави. Структури недержавного сектору безпеки діють незалежно від державного апарату та є результатом реалізації громадянської ініціативи.

Недержавний сектор безпеки складається з недержавних підприємств, служб, які надають на оплатній основі послуги з охорони інтересів громадян, підприємств та організацій.

Недержавні приватні служби безпеки містять в собі три основних типи суб'єктів до яких відносяться: приватні детективні бюро (агентства); приватні охоронні бюро (підприємства); власні внутрішні служби безпеки підприємств (компаній).

До компетенції приватних агентств, в залежності від профілю діяльності, входять: розробка комплексних заходів безпеки по контактах з урядовими органами; виконання завдань клієнтів із спостереження за їх родичами; виявлення

прослуховуючи пристроїв; охорона клієнтів.

До суб'єктів недержавного сектору безпеки відносяться: охоронні підприємства та громадські формування з охорони громадського порядку і державного кордону; служби безпеки суб'єктів господарювання (підприємств, установ, організацій); служби безпеки банків та фінансових установ; підприємства з виробництва технічних засобів охорони та безпеки; підприємства з надання послуг з криптографічного захисту та захисту інформації; підприємства з надання інформаційно-аналітичних послуг у галузі безпеки та спеціалізовані підприємства з надання інформації з конкурентної розвідки; наукові та навчальні заклади, навчальні центри, у яких готують фахівців з безпеки та охорони; детективні агентства; виробники та продавці товарів по забезпеченню діяльності суб'єктів недержавної системи безпеки; громадські організації, в яких у статуті визначені відповідні напрями діяльності.

При розробці теорії національної безпеки, концепції Національної безпеки України вітчизняними науковцями та практиками приділяється увага діяльності суб'єктів недержавного сектору безпеки та формування механізмів їх залучення до системи забезпечення національної безпеки держави.

На суб'єктів недержавного сектору безпеки можуть бути покладені такі функції: виявлення і нейтралізація джерел, що є загрозою національній безпеці; залучення свідомих верств населення у діяльність щодо забезпечення національної безпеки і на цій основі забезпечення громадської злагоди, розвитку громадської самосвідомості, патріотизму; забезпечення узгодженої співпраці системи державного забезпечення безпеки та недержавного сектору безпеки як складових цілісного організму; здійснення демократичного цивільного контролю за їх діяльністю.

Отже, недержавний сектор безпеки є важливим механізмом забезпечення контролю над державою з боку громадянського суспільства, суттєво

доповнює загальнонаціональну систему безпеки і є її складовою.

Таким чином, держава повинна бути зацікавлена в ефективному функціонуванні та використанні можливостей недержавного сектору безпеки. З метою підвищення ролі

недержавного сектору безпеки в забезпеченні національної безпеки держави необхідно на законодавчому рівні визначити систему, правовий статус, права та обов'язки суб'єктів недержавного сектору безпеки.

Алісов Євгеній Олександрович,

*д.ю. н, професор,
директор Інституту підготовки слідчих кадрів для МВС
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого,
(Україна, м.Харків)*

ПРО ДЕЯКІ ФІНАНСОВО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НЕДЕРЖАВНОГО СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ

Останні події суспільно-політичного життя в нашій країні оголили найболючіші проблеми особистої безпеки громадян в умовах економічної та політичної кризи. Постало питання про створення системи протидії загрозам особистої недоторканності особи та захисту її власності.

Держава в умовах гострої політичної кризи виявила неспроможність реагувати на сучасні виклики радикалізму та зростанню рівня правового нігілізму значної частини населення. Міліція та інші правоохоронні органи за останніх подій значно деморалізовані, довіра до них з боку суспільства істотно зменшилася. За таких обставин є нагальним утворення недержавної системи безпеки громадян, яка гарантувала б, перш за все, захист їх життя, здоров'я, а також права власності.

Убачається, що навіть утворення Національної гвардії, яка згідно ст. 1 закону від 13 березня 2014 року № 876-V є військовим формуванням з правоохоронними функціями, що входить до системи Міністерства внутрішніх справ України і призначено для виконання завдань із захисту та охорони життя, прав, свобод і законних інтересів громадян, суспільства і держави від злочинних та інших протиправних посягань, охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки, а також у взаємодії з правоохоронними органами - із

забезпечення державної безпеки і захисту державного кордону, припинення терористичної діяльності, діяльності незаконних воєнізованих або збройних формувань (груп), терористичних організацій, організованих груп та злочинних організацій, повною мірою не вирішує та не усуває існуючі загрози. Цьому є як об'єктивні, так і суб'єктивні підстави.

За останній час населення суттєво зневірилося у можливості держави забезпечити його захист та унеможливити зловживання силою з боку як офіційних військових формувань, так і радикально налаштованих угруповань різноманітних політичних сил.

Згідно ст. 22 Закону України «Про Національну гвардію України» від 13 березня 2014 року № 876-V фінансування діяльності Національної гвардії України здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України та інших джерел, не заборонених законом. На цей час такі фінансові можливості через несприятливі економічні умови в державі є обмеженими і вкрай недостатніми для повноцінного матеріально-технічного та фінансового забезпечення новоутвореного формування.

Водночас треба наголосити, що питання про утворення системи приватної безпеки на разі залишається дискусійним, а проблема її фінансування - не вирішеною.